

W dniu 18 lutego bieżącego roku weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Pojawiają w nim terminy działań, które dotyczą bezpośrednio jednostek samorządu terytorialnego. Pierwszy z nich to 30 czerwca br. i dlatego wiele osób odpowiedzialnych w samorządach terytorialnych zastanawia się czy jest to termin obligatoryjny dla zrealizowania wielu działań kierowanych np. do osób uzależnionych czy też chorych psychicznie?

Działania tych jest bez liku. Wymieńmy kilka dotyczących gmin i powiatów:

- ustalić priorytety promocji zdrowia psychicznego;
- opracować lokalne programy promocji zdrowia psychicznego;
- przygotować lokalne programy informacyjno-edukacyjne sprzyjające postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałające dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi;
- opracować lokalne programy zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym zwłaszcza form niezbędnych do tworzenia centrów zdrowia psychicznego: leczenia ambulatoryjnego, leczenia w zespołach środowiskowych, leczenia w oddziałach dziennych, leczenia w oddziałach psychiatrycznych w szpitalach ogólnych - dla dzieci, młodzieży i dorosłych - zgodnie z zalecanym poziomem wskaźników zawartych w załączniku do rozporządzenia;
- opracować lokalne programy rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przygotować kampanię szkoleniowo-informacyjną adresowaną do pracodawców promującą zatrudnienie osób z zaburzeniami psychicznymi;
- powołać lokalny zespół koordynujący;
- opracować lokalny program ochrony zdrowia psychicznego.

W opracowanej przez ZPP opinii prawnej, staramy się udzielić odpowiedzi na pytanie postawione na wstępie, prezentując także różne warianty zachowań, które pozwolą na spełnienie celów stawianych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Pełną treść opinii prawnej zamieściliśmy poniżej.

W naszej ocenie działania wskazane w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego mają charakter fakultatywny. Jednostki samorządu terytorialnego mogą wybrać do realizacji te działania wskazane w Programie, które przy konkretnych uwarunkowaniach lokalnych będą najbardziej efektywne.

W zaistniałej sytuacji prawnej, jednostki samorządu terytorialnego mogą zachować się w różny sposób. Prezentujemy kilka możliwych wariantów.

1. Jeżeli pozwalają na to środki finansowe oraz istnieje taka potrzeba lokalna samorządy mogą podjąć się realizacji wszystkich działań przewidzianych w Programie.
2. Teoretycznie jednostki samorządu terytorialnego mogą nie podejmować żadnych działań wskazanych w Programie.
Odradzamy jednak taką postawę zwłaszcza w sytuacji gdy część działań przewidzianych w programie można połączyć z innymi realizowanymi przez samorządy (np. na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o promocji

zatrudnienia i instytucjach rynku pracy czy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

3. Częściowo realizować działania przewidziane w Programie, przy uwzględnieniu swoich możliwości organizacyjnych, finansowych i faktycznych potrzeb społecznych.

Przed przystąpieniem do realizacji poszczególnych działań przewidzianych w Programie warto dokonać przeglądu już realizowanych przez daną jednostkę zadań. Może okazać się bowiem, że w niektórych przypadkach wystarczy wprowadzenie korekty podstawy prawnej danego zadania (np. w przypadku realizacji samorządowych programów zdrowotnych, jeżeli dotyczą promocji zdrowia psychicznego, czy w przypadku prowadzonej już kampanii mającej na celu aktywizację zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi) lub wprowadzenie niewielkich korekt w już realizowanych działaniach (np. struktura zakładu opieki zdrowotnej w znacznej części spełnia modelowe rozwiązania przewidziane w Programie dla centrum zdrowia psychicznego).

W przypadku zupełnie nowych działań należy pamiętać, że nie powinny być one realizowane wyłącznie w celu wykazania spełnienia wskaźników wskazanych w Programie ale po to by osiągnąć cele w nim wskazane.

W związku z tym działania powinny być dobrze zaplanowane, oparte o rzetelną analizę sytuacji lokalnej i regionalnej i przede wszystkim, możliwe do realizacji.

Marek Wójcik